

УДК 341:222:528.4 (043.2)

Данилко О. І.

Національний авіаційний університет, Київ

ПРОБЛЕМИ ДЕЛІМІТАЦІЇ ТА ДЕМАРКАЦІЇ УКРАЇНСЬКО-МОЛДОВСЬКОГО КОРДОНУ

У статті висвітлено міжнародно-правові проблеми України та Республіки Молдова щодо делімітації та демаркації кордонів. Проаналізовано питання юридичного статусу земельної ділянки під частиною автодороги Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка (Республіка Молдова).

Постановка проблеми

З проголошенням незалежності України однією з найскладніших проблем, яка постала й залишається на сьогоднішній день, є розбудова державного кордону та забезпечення його охорони. У цьому аспекті особливе місце зайняло питання делімітації і демаркації українсько-молдовського кордону через його відкритість і прозорість. У 1999 р. був підписаний Договір між Україною і Республікою Молдова про державний кордон. Найбільш неузгодженим і суперечливим в українсько-молдовських відносинах стало питання передачі у власність Україні ділянки автомобільної дороги Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка Республіки Молдова, а також земельної ділянки, по якій вона проходить, і режиму їх експлуатації.

Метою статті є аналіз і шляхи подолання проблем делімітації та демаркації українсько-молдовського кордону в районі населеного пункту Паланка (Республіка Молдова).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема функціонування державного кордону нашої держави на різних його ділянках привертає значну увагу багатьох науковців. Зокрема, у статтях В. Кулика, А. Лазаренка аналізуються питання делімітації і демаркації кордону між Україною та Молдовою [8, 9]. У працях висвітлено проблеми, з якими зіткнулась українська держава, визначаючи свої кордони, а також показано важливість вирішення цих проблем як вагомому складову частину сучасної зовнішньополітичної стратегії держави.

Нормативно-правове забезпечення делімітації та демаркації українсько-молдовського кордону

Відповідно до Конституції України суверенітет України поширюється на всю її територію. Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною.

Відповідно до статті 2 Земельного кодексу України об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї).

Відповідно до статей 1, 2 та 3 Закону України «Про державний кордон України» [1] державний кордон є лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України – суші, вод, надр, повітряного простору.

Державний кордон України визначається Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Як відомо, процес визначення і встановлення державного кордону проходить два основні етапи – делімітації та демаркації.

Делімітація кордонів – визначення загального положення і напрямів державного кордону між суміжними державами шляхом переговорів. У ході делімітації договірні сторони складають - як правило, по карті, без проведення робіт на місцевості – опис проходження лінії кордону, який може бути самостійною статтею в самому договорі або в додатку до нього. Відповідно до певного в договорі положення лінія кордону наноситься на географічну карту, яка, як правило, є складовою частиною договору про делімітацію. Матеріали делімітації служать підставою для подальшого етапу визначення положення кордонів – проведення їх на місцевості (демаркації).

Демаркація кордонів – це позначення лінії державного кордону на місцевості шляхом спорудження спеціальних прикордонних знаків, форми, розмір і порядок встановлення яких визначаються законодавством України і міжнародними договорами України. Демаркація здійснюється на підставі документів про делімітацію кордонів (договір, опис лінії

ержавного кордону з додатком спеціальної карти) спільними комісіями, створюваними на паритетних засадах.

Особливого характеру набуло поняття державного кордону в зв'язку з розпадом СРСР і утворенням замість нього ряду незалежних держав. Перш за все слід звернути увагу на досить неповний характер кордонів між недавно утвореними незалежними державами – вони були визначені на місці адміністративних кордонів між союзними республіками, суб'єктами СРСР, не була здійснена ані їх делімітація, ані демаркація. Зважаючи на ці обставини, 26 травня 1995 р. учасники Співдружності Незалежних Держав підписали Договір про співробітництво і охорону кордонів держав – учасниць СНД. Головним у цьому договорі було рішення називати кордонами лише ті, що є ділянками державних кордонів учасників Співдружності Незалежних Держав з державами, які не входять у Співдружність. Такими державними кордонами України є лише кордони з Румунією, Польщею, Угорщиною і Словаччиною.

Договір між Україною і Республікою Молдова про державний кордон був підписаний у 1999 р. і ратифіковано Законом України від 06.04.2000 № 1633 – III [2].

Делімітація України з Республікою Молдова завершена.

Відповідно до статті 7 вищезазначеного Договору для позначення лінії державного кордону на місцевості Договірні Сторони створили Спільну демаркаційну комісію, до складу якої ввійшли по п'ять представників від кожної Договірної Сторони. Спільна демаркаційна комісія здійснює свою діяльність на підставі Положення, яке затверджується урядами Договірних Сторін.

Законом України від 10.12.2003 № 1372-IV ратифіковано Положення про демаркацію державного кордону між Україною і Республікою Молдова [3].

Указом Президента України від 31.10.2011 № 1008/2011 «Питання демаркації державного кордону України» затверджено персональний склад делегації України для участі у засіданнях спільних міждержавних комісій з питань демаркації українсько-молдовського державного кордону [4]. Згідно з цим Указом Держземагентство України відповідальне за виконання землевпорядних робіт, пов'язаних із демаркацією кордону України. Проведено 45

засідань Спільної українсько-молдовської демаркаційної комісії.

Відповідно до Протоколу 44-го засідання Спільної українсько-молдовської демаркаційної комісії сторони домовилися приступити до підготовки рішень в районах Дністровського буферного гідровузла і населеного пункту Джурджулешть [5]. Українська делегація запропонувала також одночасно розглянути пропозиції української сторони про винесення лінії державного кордону по середині річки Великий Ялпуг (район населеного пункту Залізничне).

Також, розпочато демаркацію центральної ділянки (придністровський сегмент, Вінницька та Одеська області). Зокрема, 29 січня 2010 року за участю Глав зовнішньополітичних відомств України та Республіки Молдова урочисто встановлено перший проміжний прикордонний знак № 0204 на цій центральній ділянці (Вінницька область).

За результатами 45 засідання Спільної українсько-молдовської демаркаційної комісії (21-23 лютого 2012 р. м. Київ) прийнято рішення про початок робіт з винесення лінії державного кордону на місцевість і встановлення прикордонних знаків не пізніше 2 квітня 2012 р [6].

Документальне оформлення власності України на земельну ділянку під частиною автодороги Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка (Республіка Молдова)

На виконання Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон (ст. 10), 18 серпня 1999 року підписано Додатковий протокол щодо передачі у власність України ділянки автомобільної дороги Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка Республіка Молдова (рис.), а також земельної ділянки, по якій вона проходить, і режиму їх експлуатації.

Відповідно до ст. 1 Додаткового протоколу молдовська сторона взяла на себе зобов'язання передати у власність України зазначену ділянку автомобільної дороги (довжина 7,77 км, середня ширина – 23 м, площа – 18 га), а також земельну ділянку, по якій вона проходить [7].

Ділянку автомобільної дороги (дорожнє покриття) молдовська сторона Актом передала 11 лютого 2002 року.

У ході консультацій заступників Глав МЗС (22-23 лютого 2010 р.) Сторони обговорили процедуру завершення передачі земельної ділянки під автомобільною дорогою Одеса – Рені

в районі населеного пункту Паланка у власність України.

Директор Агентства земельних відносин та кадастру Республіки Молдова 22 лютого 2010 р. заявив, що Молдовою практично завершена технічна підготовка до процесу передачі у власність України території під автодорогою. Також обговорено ряд заходів, які дозволяють в найкоротші терміни зареєструвати в установленому порядку об'єкт нерухомого майна – земельну ділянку під автомобільною дорогою Одеса – Рені в районі населеного пункту

Паланка. Зокрема, молдавська Сторона внесла письмові пропозиції щодо створення оптимальних умов для громадян населеного пункту Паланка, забезпечення сприятливого режиму перетину і вільного пересування місцевого населення з метою нормальної життєдіяльності, безперешкодного доступу до земельних ділянок і сільськогосподарських угідь, що знаходиться за смугою автодороги на території Республіки Молдова, розвитку торгівлі і зміцнення транскордонної співпраці.

Схема розташування автомобільної дороги Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка Республіка Молдова

Сторони погодилися з необхідністю опрацювання додаткових домовленостей на основі двосторонньої міжурядової Угоди про режим експлуатації ділянки української автомобільної дороги Одеса – Рені, що пролягає по території Республіки Молдова, а також земельної ділянки, по якій вона проходить.

У м. Кишинів (Республіка Молдова) 23 – 26 червня 2010 р. проведено консультації експертної групи МЗС України з МЗС ЄІ Республіки Молдови з питань погодження проекту Акту визначення на місцевості меж переданої Україні земельної ділянки, по якій проходить автомобільна дорога Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка. Сторони

погодили проект «Акту визначення на місцевості меж переданої у власність України земельної ділянки, розташованої на території Республіки Молдова, по якій проходить автомобільна дорога Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка Республіки Молдова», який відповідає вимогам чинних міжнародних договорів, а також внутрішньому законодавству України і Республіки Молдова. Також Сторони домовились вжити синхронних заходів для оперативного міжвідомчого погодження проекту Акту та отримання повноважень на його підписання представниками компетентних установ (Державного комітету України по земельних ресурсах та Агентства земельних

відносин і кадастру Республіки Молдова). Сторони визначили перелік документів, котрі будуть додані до Акту, а саме:

– Геометричний План земельної ділянки, по якій проходить автомобільна дорога Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка;

– Витяг з Реєстру нерухомого майна Територіального Кадастрового Офісу району Штефан – Воде Республіки Молдова.

З метою підготовки Геометричного Плану представники компетентних органів України та Республіки Молдова 12 липня 2010 р. провели спільні роботи з визначення на місцевості меж переданої Україні земельної ділянки, розташованої на території Республіки Молдова по якій проходить зазначена ділянки автодороги (позначені тимчасовими дерев'яними кілками).

Представниками відповідних відомств України та Молдови в Кишиневі 30 червня 2011 року було підписано Акт та План визначення та закріплення на місцевості меж переданої у власність Україні ділянки автомобільної дороги Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка (Республіка Молдова), а також земельної ділянки, по якій вона проходить.

5 липня 2011 року через Посольство Республіки Молдова в Україні переданий витяг з Кадастрового територіального офісу Штефан – Воде Республіки Молдова щодо реєстрації власності України на зазначений об'єкт в Реєстрі нерухомого майна, що стало остаточним вирішенням питання передачі у власність України ділянки транзитної дороги.

Висновки

На сьогоднішній день делімітація українсько-молдовського кордону завершена. Триває демаркація центральної (придністровської) ділянки українсько-молдовського державного кордону.

Ділянка автомобільної дороги Одеса – Рені в районі н.п. Паланка включена до Переліку автомобільних доріг загального користування державного значення.

Право власності України на земельну ділянку під автомобільною дорогою Одеса – Рені в районі н.п. Паланка визнано відповідно до акта передачі Республікою Молдова у власність України автомобільної дороги Одеса – Рені, витягу з Реєстру нерухомого майна про

реєстрацію в Територіальному кадастровому офісі району Штефан-Воде Республіки Молдова земельної ділянки під автомобільною дорогою Одеса-Рені в районі н.п. Паланка Республіки Молдова.

За словами експертів, остаточне вирішення питання з дорогою в районі н.п. Паланка зняло напругу, яка нагромадилася останніми роками, та взаємну втому у відносинах двох країн, а також розблокувало політичний діалог між ними.

Отже, ділянка автомобільної дороги (дорожнє покриття) знаходиться на балансі Державного агентства автомобільних доріг України (Укравтодор), питання стосовно прийняття на баланс земельної ділянки, по якій вона проходить, залишається відкритим.

Список літератури

1. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991 р.

2. Договір між Україною і Республікою Молдова про державний кордон, від 18.08.1999, ратифіковано Законом № 1633-III від 06.04.2000.

3. Закон України «Про ратифікацію Положення про демаркацію державного кордону між Україною і Республікою Молдова» від 10.12.2003 р. № 1372-IV.

4. Указ Президента України «Питання демаркації державного кордону України» від 31.10.2011 р. №1008/2011.

5. Протокол 44-го засідання Спільної українсько-молдовської демаркаційної комісії від 8.12.2011 р.

6. Протокол 45-го засідання Спільної українсько-молдовської демаркаційної комісії від 21-23.02.2012 р.

7. Додатковий протокол до Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон щодо передачі у власність Україні ділянки автомобільної дороги Одеса-Рені в районі населеного пункту Паланка Республіки Молдова, а також земельної ділянки, по якій вона проходить, і режиму їх експлуатації від 18.08.1999 р., ратифіковано Законом № 1633-III від 06.04.2000.

8. Лазаренко А. Україно-молдовський ренесанс // Дзеркало тижня. Україна. № 26 від 15.07.2011 р. – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/ukrayino-moldovskiyy_genesans__uvecheri_palanka__vrantsi_vizit-84540.html

9. Кулик В. Україна – Молдова // Дзеркало тижня. Україна. № 14 від 15.04.2011 р. – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/ukrayina__moldova_de_svitlo_v_kintsi_tunelyu-79622.html